ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

Қўқон шахри

2024 йил 22 февраль

Кўқон туманлараро иқтисодий суди, судья Ж.Эргашевнинг раислигида, судья ёрдамчиси Д.Маматқуловнинг суд мажлиси котиблигида, Данғара тумани Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашининг даъвогар "Данғара даври кластери" фермер хўжалиги манфаатида жавобгар «Миsavartex» МЧЖдан 67.641.591 сўм асосий қарз, 33.820.796 сўм пеня ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича юритилган ишни кенгаш ва даъвогар фермер хўжалиги вакили У.Игамбердиев (ишончнома асосида), жавобгар вакили Н.Шахобиддинов (ишончнома ва ордер асосида)ларнинг иштирокида, суднинг биносида ўтказилган очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниклади:

Данғара тумани Фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши "Данғара даври кластери" фермер ҳўжалиги (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, «Миsavartex» МЧЖ (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади)дан 67.641.591 сўм асосий қарз, 33.820.796 сўм пеня ундиришни сўраган.

Данғара тумани Фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши ҳамда даъвогар вакили суд мажлисида берган тушунтиришида даъвони қувватлаб, асосий қарз тўлаб берилганлигини, даъвонинг пеня ундириш қисмини ҳаноатлантиришни сўради.

Жавобгар вакили суд мажлисида берган тушунтиришида асосий қарз буйича қарз ҳақиқатан ҳам мавжудлигини, бутун дунёдаги вазият туфайли пахтанинг нархи тушиб кетганлиги учун жавобгарнинг моддий ахволи яхши эмаслигини, мавжуд қарзларни банк кредитидан фойдаланган ҳолда бартараф этаётганлигини, К-2 да ҳам қарзлари мавжудлигини, шу сабабли даъвонинг пеня ундириш ҳақидаги қисмини Маркази банкнинг қайта молиялаш ставкаси доирасида қаноатлантиришни сўради.

Суд ишдаги тўпланган ҳужжатларни ўрганиб, ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг тушунтиришларини тинглаб, қуйидагиларга кўра даъвони қисман қаноатлантиришни лозим топди:

аниқланишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2021 йил 1 ноябрда 2022 йил ҳосили учун пахта хом ашёси ва уруғлик пахтани етказиб бериш ҳамда ҳарид қилиш бўйича 170-сонли фьючерс шартномаси тузилган.

Унга кўра, даъвогар жавобгарга пахта хом ашёсини етказиб бериши, жавобгар эса уни қабул қилиб олиши ва шартномада назарда тутилган ҳақини тўлаши лозим бўлган.

Шу асосда, даъвогар жавобгарга 396.762.843 сўмлик қийматда пахта хом ашёсини етказиб берган. Жавобгар ишдаги мавжуд ҳисоб варақ-фактуралар асосида пахта хом ашёсини қабул қилиб олган. Лекин, унинг ҳақини тўлиқ тўламаган.

Шартноманинг 4.4-бандида пахта хом ашёсининг қиймати барча харажатлар чегирилгандан кейин ҳосил йилининг 31 декабрига қадар тўлиқ тўлаб берилиши назарда тутилган.

Жавобгар ўзининг мазкур мажбуриятини лозим даражада бажармаганлиги сабабли даъвогар олдида унинг 67.641.591 сўм қарздорлиги вужудга келган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасида ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли эканлиги, ҳар кимга ўз ҳуқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш ҳуқуқи кафолатланиши белгилаб қўйилган.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади)нинг 236-моддасига мувофик, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конун хужжатлари талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

Жавобгар суд мухокамасига қадар даъвогарга асосий қарзни тулиқ тулаб берган, қарздорлик бартараф этилган.

Асосий қарз тўлиқ тўланганлиги ва бу борада тарафлар ўртасида низо қолмаганлиги сабабли суд даъво аризасининг асосий қарзни ундириш ҳақидаги қисмини қаноатлантиришни рад қилишни лозим топди.

Даъво аризасида жавобгардан 33.820.796 сўм пеня ундириш талаби ҳам қўйилган.

Шартноманинг 5.4-бандида жавобгар даъвогарга пахта хом ашёси хакини тўлашдан асоссиз бўйин товлаганда, тўлов муддати ўтказиб юборилган ҳар бир кун учун муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 0,4 фоизи микдорида, бирок муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 50 фоизидан ортик бўлмаган микдорда пеня тўлаши назарда тутилган.

Демак, даъвогар жавобгардан пеня ундиришга ҳақли ва пеня тўғри ҳисобланган.

ФК 326-моддасида белгиланишича, агар тўланиши лозим бўлган неустойка кредиторнинг мажбуриятини бузиш оқибатларига номутаносиблиги кўриниб турса, суд неустойкани камайтиришга ҳақли. Бунда қарздор мажбуриятни қай даражада бажарганлиги, мажбуриятда иштирок этаётган тарафларнинг мулкий аҳволи, шунингдек кредиторнинг манфаатлари эътиборга олиниши керак. Суд алоҳида ҳолларда қарздор ва кредиторнинг манфаатларини ҳисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш ҳуқуқига эга.

Суд мазкур хукук нормасини қўллаб, жавобгарнинг мулкий ахволи ва манфаатларини ҳисобга олиб, даъво аризасида ундириш сўралган пенянинг 9.500.000 сўмини ундиришни, унинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад этишни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддаси биринчи қисмида суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларга уларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда юкланиши белгиланган.

Юқоридагиларга кўра, даъво аризасини қисман қаноатлантириш, жавобгардан даъвогар фойдасига 9.500.000 сўм пеня ва 34.000 сўм почта харажати ундириш, даъвонинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад қилиш, давлат божини жавобгарнинг зиммасига юклаш лозим бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 176-179моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛДИ:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар «Musavartex» МЧЖдан:

- "Данғара даври кластери" фермер хўжалиги фойдасига 9.500.000 сўм пеня ва 34.000 сўм почта харажати, жами 9.534.000 сўм;
 - бюджетга 2.029.247,74 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисмини қаноатлантириш рад қилинсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан шу суд орқали Фарғона вилоят судига бир ойлик муддатда апелляция, ҳал қилув қарори қонуний кучга кирган кундан олти ой ичида кассация тартибида шикоят бериш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи

Ж. Эргашев

